

Tema	Budsjett i framlegg	Forventa bruk
Samarbeid	890 000	947 000
Energi	250 000	250 000
Bygg	105 000	73 000
Areal og transport	1 600 000	3 299 300
Næring og teknologi	300 000	330 000
Klimatilpassing	267 000	602 000
TOTAL FINANSIERING	3 412 000	5 501 300

Tiltaksoversikt 2016	Budsjett i framlegg	Forventa bruk	Framdrift og måloppnåing
TEMA 1: Samarbeid			
1.1 Klimaråd Hordaland	30 000	12 000	Til saman fire møte 2016: Tema var "Det grønne skiftet" med fokus på sjøfart og hydrogenproduksjon 02.03.16, miljøvenleg hamn og hydrogen i transport 23.05.16, klimatilpassing og "Lyntogforum Vestlandsbanen" 05.09.16. Til møtet 07.11.16 kjem Klima Østfold på besøk for erfaringsutveksling og fokus på temaet "Lågutsleppstransport".
1.2 Ungdom og klimaplan for Hordaland	50 000		Rapportering ligg ikkje føre.
1.3 Fylkespolitikarar som klimaambassadørar	10 000		Informasjon om styreverv for politikarar vart gjennomført utan omsyn til dette tiltaket august 2016.
1.4 Miljøstyring av Hordaland fylkeskommune	570 000	705 000	Sykkelfremjande tiltak, innkjøp av 33 el-syklar til ytre einingar, Forskingsprosjekt Grøne innkjøp og Vegetarmat som del av Helsefremjande skular
1.5 Miljøsertifisering av kommunane i Hordaland	100 000	100 000	Meland og Eidfjord er i gang med sertifisering etter Miljøfyrtårnordninga.
1.6 Regional klimakonferanse	80 000		Utsett til neste år.
1.7 Tilskot til masteroppgåver	50 000	50 000	Tilskot er lyst ut, søknadsfrist 15. november.
SUM TEMA 1			
TEMA 3: Energi			
3.1 Målestasjon for solinnstråling			Det vart gitt tilskot til målestasjon på Flesland 2015. Fokus i 2016 har vore på å samle data frå den nye stasjonen.
3.2 Sårbarhetsanalyse kraftforsyning	250 000	250 000	Prosjektstrukturen vart rigga hausten 2016. Den praktiske gjennomføringa er forventa våren 2017 med helikopter- og dronekartlegging. Felles landsbrukskontor for Radøy, Austrheim og Fedje har ansvar for utarbeiding og spreing av rapport. Prosjektgruppa omfattar også BKK og Telenor.

SUM TEMA 3			
TEMA 4: Bygningar			
4.1 Frokostmøte	25 000	15 000	Det er halde om lag eitt frukostmøte i månaden i samarbeid med Bergen kommune, Husbanken, Bergen Arkitektskole, Høgskolen i Bergen og Fylkesmannen i Hordaland. HFK har hatt ansvar for eitt møte med tema Klimafotavtrykk av byggematerialar og eitt med fokus på smarte energisystem i nybygg i Bergen.
4.2 Energioppfølging kommunale bygg		8 000	Prosjektet vart avslutta med synfaring på Høgskolen i Bergen med vekt på energi og ventilasjon. Omlag 25 deltakarar frå kommunane Meland, Lindås, Radøy og til dels Masfjorden.
4.3 Utviklingsprosjekt for smarte fylkeskommunale energiløysingar	50 000	50 000	Eigedomsavdelinga har diskutert muleg samarbeid med CMR når det gjeld energiløysingar for nye Åsane VGS.
4.4 Klimavenleg Byggfag i VGS	30 000	0	Slik kursing har vore halde for byggfaglærarane i fleire år, men i år fall det vekk grunna omorganisering.
SUM TEMA 4			
TEMA 5: Areal og transport			
5.1 Sykkel-VM kvar dag	200 000	150 000	Saman med Bergen kommune, som deltek i interreg-prosjektet Share North, førebur fylkeskommunen ein lastesykkelpool for publikum. Det gjenstår arbeid for å sikre drift og tilgang for brukarar, opning truleg i første halvår 2017.
5.2 Prøvekjøre	100 000	100 000	I prosjektet Prøvekjøre elsykkel har prosjekteiar i Naturvernforbundet tilrettelagt for at vaksne kan prøve elsykkel i ei veke. BoA Sykler, G-Sport Bergen Storsenter og G-Sport Laguneparken har tatt seg av utleiordninga og Naturvernforbundet har oppdatert informasjonen og halde bestillingsløysinga ved like på provekjore.no. Naturvernforbundet har vore til stades og tilbydd gratis prøvekjøring på eit par offentlege arrangementet, men hovudvekta i prosjektet i 2016 har dreid seg om å vidareutvikle prosjektet og tilretteleggje for den nye målgruppa: ungdom. Forarbeidet med ungdom er gjort og det har blitt gjennomført reisevaneundersøking, gruppeintervju og referansegruppemøter på Amalie Skram videregående skole. Sykkelbutikker for vidare utviding er kartlagt og ein har delteke på møte med støttespelarar, dreve opplæring av frivillige og starta fleire nye samarbeid i 2016.
5.3 Oppretta sikker og sentral sykkelparke-ring ved fire VGS	320 000	420 000	Eigedomsseksjonen er i gang med arbeid ved Kvinnherad og Fyllingsdalen VGS. For å få sikre og tiltalende løysingar på sykkelparkeringsanlegga, vart dei dyrare enn då tiltaket blei skissert. Difor blir det berre to anlegg i tiltaket i 2016.
5.4 Mobilitetsplan for Hordaland fylkeskom-mune			I 2017 er sykkelparkeringsanlegget i Fylkeshuset ferdigstilt med garderobefasilitetar. Av dei til saman 125 parkeringsplassane ved Fylkeshuset er 68 leigd ut til elbilar.
5.5 Mobilitetsrådgjevar i Fjell kommune	150 000	150 000	Mobilitetsrådgjevaren har bidrege til følgjande kampanjar i Fjell: Sykle til jobben, Alle barn sykklar, Skjærgårdsrittet og familiesykkeldag, Sykkel-loppemarknad. Sykkel er eitt av tre tema i samarbeidet Byreg (fase 2) som Fjell deltek i. Det vert førebudd politisk sak om Sykkelby-status vinteren 2016/17.

5.6 Klimavenleg drivstoff i kollektivtransport		20 000	<p>Konkurransgrunnlag for nytt anbod for buss i Nordhordland er under oppstart. Som del av førebuingane vil det bli gjennomført ei utgreiing som skal vise moglegheitene for alternativ framdriftsteknologi og drivstoff i dette området. Dagens kontraktar for Bergensområdet går ut i 2019/2020. I løpet av hausten 2016 vil Skyss starte opp eit forprosjekt for å avklare strategiske vegval for bussanboda i Bergensområdet. Ei av dei større oppgåvene er å greie ut og vurdere korleis ein kan leggje til rette for gradvis innfasing null- og lågutsleppsløysingar for bussparken. Politisk sak med utgreiing om utvida trolleybussnett skal leg-gast fram til handsaming i løpet av hausten. På grunnlag av politiske vedtak i fylkeskom-munen og Bergen kommune blir det arbeidd med bruk av biogass frå nytt anlegg i Rådalen til bussane i Bergen.</p> <p>Det er gitt eit tilskot på 20 000 til spreiiing av kunnskap om låg- og nullutsleppsteknologi for tyngre køyretøy gjennom Forum for fornybar transport, arrangert av Zero. Fylkeskommu-nen har delteke på nokre av forumsmøta. Bidraget er ei konkret oppfølging av den politisk vedtekne forpliktinga om å støtte overgang til fornybar tungtransport, inklusive bussar.</p>
5.7 Miljøvenleg framdriftsteknologi av ferjer og snøggbåtar			<p>Skyss har i 2016 lyst ut alle ferjesambanda i nye konkurransar. I anboda er det lagt til rette for meir klimavennlige ferjer og lagt inn krav om meir enn 50 prosent reduksjon av klimagassutslepp samanlikna med utsleppa frå dagens ferjeflåte. Ein vil med oppstart av nye ferjeanbod oppnå ein betydeleg reduksjon i miljøbelastinga frå ferjetransporten i fylket. På grunn av plan- og utbyggingsprosess på Kleppestø, som inkluderer plassering av kaia, er det usikkert når det vil vere mogleg å lyse ut anbod som legg til rette for miljøløysing på sambandet. Frå 1. januar 2018 vil Skyss inngå ein ny kontrakt med fartøy med konvensjo-nell teknologi som samlar bybåtsambanda Kleppestø–Strandkaaien og Knarvik-Frekhaug–Bergen. Det er planlagt at kontrakten skal gjelde fram til det er mogleg å starte opp ein meir langsiktig kontrakt som legg til rette for miljøløysing på sambandet Kleppestø-Strand-kaaien. Skyss vil hausten 2016 greie ut moglegheitene for å krevje miljøløysing på båtsam-banda Knarvik–Frekhaug–Bergen og Turistrute Hardanger. Hordaland fylkeskommune ved Skyss har deltatt i eit fylkeskommunalt samarbeidprosjekt som har til føremål å skaffe meir kunnskap om miljøteknologi i passasjerbåtar.</p>
5.8 Tilrettelegging for lågutsleppsdro-sjar	100 000	750 000	<p>Gjennom tilskotsordninga Klimasats har ein fått stønad til utbygging av infrastruktur for drosjar på Bystasjonen og Flesland, koordinert med innkjøp av drosjar og ladestasjonar ved Taxi 1. Fylkeskommunen har ansvar for etableringa av ladestasjonar på Bystasjonen og bidreg finansielt til etableringa på flyplassen. Taxi 1 har fått tilskot til utbygging av lade-stasjonar og investerer i drosjar. Avinor medfinansierer og har ansvar for etableringa av la-destasjonar på flyplassen.</p>
5.9 Landstraum, miljøplan og differensierte hamneavgifter i Bergen hamn			<p>Bergen hamn vart ikkje tildelt midlar til landstraum av Enova i fyrste runde. Prisen var for høg. BOH har delt opp utbygginga i mindre prosjekt og søkt på ny i andre runde, både til straumtilkopling for Hurtigruta og for 10 andre kaiplassar.</p>
5.10 Hydrogenfyllestasjon med flåte			<p>Med fire mill. kroner i stønad frå fylkeskommunen søkte Uno-X Enova SF om tilskot til to hydrogenfyllestasjonar i Bergensområdet. Enova gjev 19,8 mill. kroner til prosjektet. Truleg</p>

			vert det fyrst etablert ein mellombels stasjon, slik at dei over 20 førehandsbestilte hydrogenbilane kan verte sette i drift. Hordaland fylkeskommune kjøper to slike bilar - til sentraladministrasjonen og ein vidaregåande skule - for å erstatte fossile tenestebilar. I 2017 reknar ein med at lokal hydrogenproduksjon basert på vatn og fornybar kraft (elektrolyse) og permanente fyllestasjonar vert sette i drift.
5.11 Infrastruktur for lågutsleppskøyretøy	500 000	1 329 300	Gjennom ein utlyst konkurranse vart det delt ut stønad til prosjekta som krevde minst stønad på førehandsdefinerte stadar: Askøy, Austevoll, Osterøy, Radøy og langs RV7 i Eidfjord. Stasjonane i regionsenterkommunen Askøy og langs RV7 er dobbel, medan dei andre er enkle. Opninga finn stad 2017.
5.12 Jordvern ved utbyggingar (inklusive fylkeskommunale vegprosjekt)		100 000	Nordhordland Utviklingsselskap IKS har gjennomført første del av prosjektet. Dei satsar no på formidling og har fått skjønsmidlar frå Fylkesmannen til å halde fram eit år og Klimaplanen støttar også framhaldet.
5.13 Pådrivar for kortare reisetid			Rapportering ligg enno ikkje føre.
5.14 Mobilpunkt	30 000	180 000	På Grønt punkt Danmarks plass ligg planar føre for eit mobilpunkt som forbinder ladestasjonar og eventuell hydrogenfyllstasjon med dele-løysingar som bildeling og samkøring i nærleika av kollektivknutepunkt. Det er inngått ein avtale med Bergen kommune om realiseringa av planane. Prosjektansvarleg er Trafikketaten. Mindre mobilpunkt er planlagt i Møllendal og på Møhlenpris. Stønaden i 2016 går til Møllendal som vert etablert fyrst. Punkta omfattar tilrettelegging for bildeling, sykkelparkering og lading. Fyrste opning finn stad i 2017.
5.15 Pilotprosjekt bilfri gate	200 000		På grunn av manglande kapasitet i 2016 hos prosjektpartnerane vart prosjektet utsette. Med omsyn til Bergen kommune sitt vedtak om ein bilfri bydel Møhlenpris er det ønskeleg å spele prosjektskissen inn i oppfølginga der.
5.16 Differensierte bompengar			Rushtidsavgifta vart innført i februar 2016. Totaltrafikken har gått ned med over 6 %.
SUM TEMA 5			
TEMA 6: Næring og teknologi			
6.1 Klimapartner	50 000	50 000	Partnerskapen starta i 2014 og har no 22 partnerar med over 40 000 tilsette. Klimarekneskap for 2015, presentert på leiarsamling i juni 2016, syner at verksemdene oppnådde ein samla nedgang i utslepp av klimagassar på 9,2 % (marknadsbasert metode), utanom prosessutslepp. Partnerane samarbeider om kunnskapsutvikling og kompetanseheving på tema som klimarekneskap, innkjøp, forretningsutvikling, klimakommunikasjon, IT, transport og energieffektivisering. Utveksling av erfaringar og beste praksis står sentralt. Partnerane per oktober 2016: ATEA, Bergen Energi, Auto 23, Emisoft, Grand Hotel Terminus og Hotel Augustin, Sparebanken Vest, Asplan VIAK, BKK, Helse Bergen, Bergen kommune, BIR, Universitetet i Bergen, Fylkesmannen i Hordaland, Hordaland fylkeskommune, Høgskolen i Bergen, ASKO Vest, Norsk Energi, Greenstat, Avinor Bergen Lufthavn, Fjordkraft, Studentsamskipnaden i Bergen, Sweco.

			Det vart utbetalt eit tilskot på 150 000 til drifta av Klimapartner i inneverande år frå 2015-budsjettet.
6.2 Gjødsellager			Tiltaket har fått NIBIO til å gjennomføre ei kartlegginga for å gi svar på om det per i dag er underdekning av lagerkapasitet, om det er eit potensial for betre utnytting av husdyrgjødsel slik og redusere klimagassutslepp. Korleis bøndene vil tilpasse seg ved endring i krav til lagerkapasitet for husdyrgjødsel og kva stader i Hordaland som kan vere aktuelle for etablering av biogassanlegg ut frå produsert mengde storfegjødsel. Sortert etter postnummer er det 30 stader i Hordaland der mengdene organisk tørrstoff frå storfegjødsel er over 200 tonn per år og 14 stader der mengdene er over 500 tonn per år (Etne, Vossestrand, Dimmelsvik, Sveio, 5708 Voss, Fitjar, 5700 Voss, Lonevåg, Skulestadmo, Manger, Nordheimsund, 5709 Voss, Sæbøvik og Sletta). Ein må sjå nærmare på transportavstandane mellom bruk med storfe innafor postnummer og mellom postnummer som ligg tett (som til dømes på Voss). I tillegg må ein sjå om det er gjødsel frå andre dyreslag (gris, høns) som kan knytast til same biogassanlegg som storfegjødsel.
6.3 Kortreist frukt	100 000	100 000	Tiltaket har nettopp starta.
6.4 Kortreiste grønsaker og potetar			Det er gjennomført to kursdagar og prosjektet har følgt opp dyrkarar individuelt. Kursdagane har vore i Rosendal med tema grønsakdyrking og på Voss med tema Urte dyrking. Individuell oppfølging er gitt både til dyrkarar i oppstartsfasen og til etablerte grønsakdyrkarar.
Hydrogenteknologi på Vestlandet		170 000	Gjennom eit samarbeidsprosjekt med Sogn og Fjordane, og Møre og Romsdal fylkeskommunar har DNV GL fått i oppdrag å kartlegge og analysere potensialet for produksjon, distribusjon, forbruk og verdiskaping knytt til hydrogen for alle tre fylka. Sluttrapporten vart presentert i oktober 2016 på hydrogenkonferansen i Florø.
SUM TEMA 6			
TEMA 7: Klimatilpassing			
7.1 Klimaservice i Hordaland – HORDAKLIM	267 000	267 000	Det vart i 2016 utbetalt kr. 267 000 frå klimaplanen. FoU-prosjektet «Hordaklim» har som føremål å utvikla eit godt kunnskapsgrunnlag for klimatilpassing i kommunane i Hordaland. Det går ut på å nedskalere oppdaterte globale klimamodellar, velje ut og skreddersy data som er mest relevante for kommunar og forvaltning i Hordaland til bruk i klimatilpassing. Kommunane Bergen, Kvam, Osterøy, Kvinnherad, Voss og Odda deltek i prosjektet. Det har blant anna blitt gjennomført ein workshop i Myrkdalen i 2016 med deltaking av pilotkommunar og partnerar. I Odda, Bergen og Voss vert flaumdata frå fleire tusen år tilbake i tid kartlagt for å få kunnskap om framtidige storflaumar.
Klimatilpassing i kommunar - HORDAPLAN		250 000	I samband med «Hordaklim», starta «Hordaplan»-prosjektet i 2016. «Hordaplan» er eit kvalifiseringsprosjekt med Uni Research Rokkansenteret som prosjektleiar. «Hordaplan» bygg vidare på «Hordaklim» og skal undersøkje prosessar knytt til bruk av klimakunnskap i kommunane for å bidra til å styrke det lokale klimatilpassingsarbeidet. Det vart i 2016 utbetalt kr. 250 000 til «Hordaplan»-prosjektet.

Flommer de siste 5000 år i Vangsvatnet & Sandvinsvatnet		60 000	Hordaland fylkeskommune løyva kr. 60 000 i 2016 til arbeidet med å henta ut sedimentkjernar frå tre innsjøar i Voss, Odda og Bergen. Feltarbeidet er knytt til «Hordaklim»-prosjektet der slamprøvar frå tre innsjøar i Bergen, Voss og Odda skal nyttast til å teikne eit bilete av korleis flaumar herja på Vestlandet for fleire tusen år sidan for å få kunnskap om framtidige storflaumar.
Genbevaring av skogtre i Hordaland		25 000	Rapportering ligg enno ikkje føre.
SUM TEMA 7			
TOTAL FINANSIERING		3 412 000	5 195 300